

## נושא בכותרות: הגברת יצור החלב בקיץ ע"י תוספת חליבה.

גבי עדין שה"מ, משרד החקלאות; בתום דיון בשלחן עגול וירטואלי עם חברי המחלקה לבקר, עזרא שושני, לירון תמיר, אורי צוק בר ופרץ שורק.

### **מטרת הסיכום הנו הקניית כלים נוספים לצורך קבלת החלטה על חליבה נוספת.**

הגברת יצור החלב בחודשי הקיץ הפך לנושא "חם" תרתי משמע. הנוהג של 4 חליבות מיושם באזורי ארץ השונים מזה מספר שנים ומתחיל להצטבר ניסיון מעשי. לאחרונה עבר מספר משקים שיתופיים באזור משקי הדרום והרי יהודה לחלוב ארבעה חליבות ביום (מגמה דומה קיימת ברפתות מושביות העוברות מ-2 ל-3 חליבות). באזור קיימים משקים נוספים השוקלים אפשרות זו, חלקם בודקים את הרעיון בגין החשש שלא יצליחו להגיע למכסה השנתית, עבורם מחיר המטרה הנו 100% (יש כאלו שיכולים ליהנות מפרס של 30 אגורות עבור חלב המועבר מהחורף לקיץ). יתכן והשיטה מתאימה גם לאותם משקים שפשוט מעוניינים לייצר חלב עודף בקיץ ולקבל בממוצע כ-85% ממחיר המטרה (לפי 90% בחודשים יולי-אוקטובר ו-70% בנובמבר-דצמבר).

לפניכם תחשיב המבוסס על נתונים מתוך חוברת הסיכום הכלכלי ומקצועי באזור הדרום 1999, חוברת ה-NRC, א. בר שלום; משק הבקר 284, ומקצת מהניסיון שהצטבר בשטח.

### **הנחות יסוד:**

- ✓ אין שינוי במדיניות מכירת הפרות.
- ✓ אין שינוי בשיעור המוצקים.
- ✓ אין שינוי באיכות החלב (צפויה ירידה במספר הדלקות הקליניות, תתכן גם ירידה בספירת התאים הסומטיים).
- ✓ אין פגיעה בביצועי הפוריות.
- ✓ עלות שעת העבודה בתחשיב נע בין 18 ש"ח (זר, נער) ל-45 ש"ח לחבר. במקרים מסוימים, אין תוספת כוח אדם אלא ניצול טוב יותר של יום העבודה. החליבה הנוספת חושבה לפי 4 שעות עבודה (2 שעות \* 2 עובדים).
- ✓ תוספת החלב המשוערת תלויה בהרכב האוכלוסייה של העדר, בימים מהמלטה ומספר תחלובה. בפרות, מעל 200 יום בתחלובה, התגובה מזערית, במבכירות נמצא שמעבר לשיא היצור התגובה שולית. בפרות ומבכירות לפני שיא היצור התגובה עשויה להגיע ל-8% עד 12%. כמו כן, תקופת הקיץ תמתן את אפקט המעבר לחליבה רביעית

לעומת עונה קרירה יותר. לצורך הבדיקה הוחלט על תוספת זעירה של 4.5% ע"פ הניסיון שהצטבר.

- ✓ צריכת המזון הנוספת חושבה לפי 470 ג"ר חומר יבש על כל ליטר נוסף.
- ✓ יש תוספת בהוצאות סעיף החומרים והשירותים (חו"ש) עבור חשמל, מים, בלאי בטנות , משאבות ועוד, התוספת חושבה לפי 10% יותר מהמקובל על כל סעיף החו"ש.

#### לצורך ההמחשה, נלקח משק קיבוצי :

| מכסת חלב שנתית       | 2974000 | ליטר (47.3% בקיץ)   |
|----------------------|---------|---------------------|
| חלב לפרה בעדר        | 10936   | ליטר                |
| יצור חלב חודשים 1-6  | 36.3    | ליטר/פרה חולבת/יום  |
| יצור חלב חודשים 7-12 | 31.8    | ליטר/פרה חולבת/יום  |
| מספר נחלבות          | 244     | ממוצע שנתי          |
| ק"ג ח"י לחולבת       | 24.0    | ליום - בממוצע שנתי  |
| ק"ג ח"י לחולבת       | 22.0    | ליום - בחודשים 7-12 |
| עלות ק"ג ח"י         | 0.81    | ש"ח - בליל חולבות   |

#### בהתאם לנתונים הנ"ל מתקבל (לפרה חולבת):

|                   |        |                      |
|-------------------|--------|----------------------|
| תוספת חלב/פרה/יום | 1.43   | לי ממוצע חודשים 7-12 |
| סה"כ יצור         |        |                      |
| ליטר/חלב/פרה/יום  | 33.23  | חודשים 7-12          |
| תוספת ק"ג ח"י     | 0.673  | פרה/יום              |
| סה"כ ק"ג ח"י      |        |                      |
| לפרה ליום         | 22.673 | ממוצע חודשים 7-12    |
| עלות יום כלכלה    | 18.37  | ש"ח לפרה ליום        |

## תחשיב הכנסות והוצאות לליטר נוסף בקיץ (ש"ח לליטר)

| מחיר מטרה                 | 100%        | 85%         |
|---------------------------|-------------|-------------|
| הכנסה מחלב <sup>1</sup>   | 1.46        | 1.24        |
| הכנסות אחרות <sup>2</sup> | 0.15        | 0.15        |
| סה"כ הכנסות               | 1.61        | 1.39        |
| הוצאות מזון <sup>3</sup>  | 0.55        | 0.55        |
| חוו"ש <sup>4</sup>        | 0.30        | 0.30        |
| תרומה א'                  | 0.76        | 0.54        |
| עבודה חבר <sup>5</sup>    | 0.51        | 0.51        |
| עבודה נער/זר <sup>6</sup> | 0.20        | 0.20        |
| <b>תרומה ב' חבר</b>       | <b>0.25</b> | <b>0.03</b> |
| <b>תרומה ב' נער/זר</b>    | <b>0.56</b> | <b>0.34</b> |

<sup>1</sup> ללא הובלה ומס מועצה.

<sup>2</sup> בשר, זבל, עליה או ירידת ערך (לפי חוברת סיכום הכלכלי ומקצועי באזור הדרום 1999).

<sup>3</sup> החישוב לפי היחס בין עלות יום כלכלה: 18.37 ש"ח ליצור החלב: 33.23 ליטר.

<sup>4</sup> לפי 0.27 ש"ח לליטר (חוברת הסיכום) בתוספת 10%.

<sup>5</sup> לפי 45 ש"ח \* 4 שעות על 350 ליטר חלב נוסף ליום (1.43 ל" \* 244 פרות בחליבה).

<sup>6</sup> לפי 18 ש"ח \* 4 שעות על 350 ליטר חלב נוסף ליום.

## לסיכום

ברפת שיתופית ממוצעת ניתן לייצר במהלך חודשים 7-12 כמות נוספת של כ- 62788 ליטר חלב (תוספת של 2.1% למכסה השנתית, או 4.5% נוספים למכסת הקיץ). כמות זו, פרושה הכנסה נוספת למשק שבין 2000 ל- 35000 ש"ח, אין ספק שעבודה זולה או ניצול כ"א אופטימלי מביא לתרומה מרבית במיוחד כאשר החלב מקבל את מלוא מחיר המטרה. המצב יותר מסובך כאשר קיימת **חריגת חורף**, אם החלב הנוסף בקיץ בגלל החליבה הנוספת יביא את הרפת בסוף השנה לביצוע חריגה שנתית, יש להניח שהתוצאה תהיה פחות כדאית מהאפשרויות הקודמות. אם החלב הנוסף בקיץ יסכם ביצוע של 100% מכסה שנתית, המצב עדיף, ובכל מקרה, אני מציע להתייעץ במדריך שה"מ. בסופו של דבר, כל יצרן יצטרך לערוך לעצמו את החשבון הסופי, החלטה שתקבל בהתאם לנתונים הפרטניים של הרפת. שיקולים הנוספים הם:

- האם ניתן להתארגן מבחינת כ"א?
- האם יש עודף פרות או עגלות הרות?
- מחירי הבשר ועגלות הרות בשוק, וכדאיות הוצאה.
- מספר פרות בסוף השנה (לקראת מכסת 2001) ועוד.

לא לו שיקבלו החלטה לעבור לחליבה רביעית, קיימים **יתרונות נוספים** לשיטה כמו :

- ✓ החליבה הנוספת חוסכת הגעה מיוחדת לרפת לצורך צינון בחצר ההמתנה
  - ✓ ניצול טוב יותר של מכון החליבה
  - ✓ כל חליבה קצרה יותר בכ- 10% מהזמן
  - ✓ הניסיון יאפשר לנו לוודא האם ברשותנו כלי עבודה יעיל ומוצלח לשיפור יצור החלב
- בחודשי הקיץ - אם כן, נוכל להפעילו בהתאם לצורך.

עד כאן עסקנו במספרים ובכסף, אך התנאי להצלחה הוא **בממשק מעולה**:

- ✓ מנה מאוזנת מתאימה מבחינת הרכיבים ואיכות המזונות, מקורות החלבון ושיעור ואיכות הסיב הגס (בהתעצות עם המדריך).
- ✓ צריכת מזון חופשית.
- ✓ צריכת מים חופשית (מים נקיים, מוצלים, בשפע ובנגישות רבה).
- ✓ שעות חליבה סימטריות (דוגמה מקובלת: 04:00 - 10:00 - 16:00 - 22:00).
- ✓ לא להתפשר עם איכות וממשק החליבה.
- ✓ משטר של צינון והמטרה.

תנאים האלו חיוניים להצלחת המבצע: עליה ביצור החלב מבלי לפגוע בשיעור המוצקים ומבלי לגרוע מרזרבות הגופניות ופגיעה בהערכת המצב הגופני של המקנה, במיוחד אלו הקרובות למועד הייבוש.

בהצלחה!!